

I

— Ήρεμα, ήρεμα...

Του `χε αρπάξει το χέρι με λαβή μα δυσκολευόταν να τον λυγίσει. Άλλωστε, ήταν γεροδεμένος και υπέρβαρος, όπως υπέρβαρο και το άγος που κουβαλούσε στους ώμους του.

Πήρε από την εταζέρα το χάπι και έτεινε το χέρι του καθησυχαστικά.

— Είναι αγχολυτικό. Παρ' το!

Συμμορφώθηκε απρόθυμα, αν και βάσιμα υποψιάστηκε πως μπορεί να του `λεγε και ψέματα. Όμως δεν είχε να χάσει τίποτα. Γύρισε το βλέμμα προς το γραφείο. Το φως του δειλινού έμπαινε ακόμα δειλά μέσα απ' τα κατεβασμένα μπεζ στόρια και κείνη η πράσινη λάμπα, αντικρινά στα πόδια του ανάκλιτρου, του ανέβαζε την αδρεναλίνη ακριβώς όσο και η εμμονή του γιατρού στα περασμένα.

Όχι στα περασμένα γενικά, μα τα συγκεκριμένα περασμένα.

— Γιατρέ, νιώθω κουρασμένος, νυστάζω. Τελειώσαμε; Μπορώ να φύγω για σήμερα;

Τον κοίταξε, όχι με οίκτο αλλά με ενδιαφέρον. Κάπου είχε αρχίσει να προσελκύεται απ' την αφήγησή. Όχι βέβαια πως η ανάλυση έδειχνε να φτάνει κάπου συγκεκριμένα, σε κάποιο αποτέλεσμα αλλά να, βρε παιδί μου, ύστερ' από τόσα χρόνια στην ψυχανάλυση έκρινε πως, παρότι είχε διαβάσει για τα καθέκαστα της ιστορίας, πολλά του ξέφευγαν κι άλλα του γύριζαν τα νώτα τους όταν αναζητούσε τα εξωτερικά αίτια, τον κοινωνικό περίγυρο ώστε ν' αναδιφίσει στα ορμέμφυτα.

Τώρα που το ξανασκεφτόταν, ίσως να είχε δίκιο ο πατέρας του που του 'λεγε πως «κάθε επιστήμη, κάθε κλάδος, ακόμα και η ψυχιατρική, χρειάζεται να ενταχθεί στο κοινωνικό προτσές, αλλιώς χωλαίνει». Μερικοί παλιότεροι κρατούσαν πάντα εκείνες τις ξεχασμένες σοσιαλιστικές τους αντιλήψεις, ότι για όλα δίδεν φταίει η κοινωνία και οι μηχανισμοί της, ότι ο περίγυρος έχει μια καταλυτική ισχύ. Αυτός, υπό τα νάματα ή έστω τα βιώματα της δικής του γενιάς, περιοριζόταν να αντιπροτείνει πως, αναμφίβολα, πρέπει κανείς να ακολουθεί εκείνο το στωικό «ομολογουμένως τη φύσει ζην».

Πάντως τούτος ο νέος, το πολύ καμιά δεκαπενταριά χρόνια μικρότερός του, ύστερα από τρεις-τέσσερις μέχρι τώρα επισκέψεις και καμιά δεκαριά ώρες αφήγησης, έδινε την εντύπωση πληγωμένου ζαρκαδιού που όσο τ' αφήνεις να σέρνεται προς το κρησφύγετό του τόσο διαπιστώνεις πως

στην ουσία οδεύει προς τον όλεθρο. Τι τάχα μπορείς να κάνεις;

— Γιατρέ, μ' ακούς;

Ξανάφερε τα μάτια του στο στέρνο που χοροπηδούσε στο μισόγυμνο σώμα που ήταν ξαπλωμένο στο ανάκλιτρο. Κοιτάζοντας το κεφάλι του, η ματιά του έπεσε πρώτα στις άσπρες τρίχες που πρώιμα ξεπρόβαλαν σα θύσανοι από τους κρόταφους κι ύστερα σε κείνα τα μελιά, αποθεωμένα μάτια.

— Σ' ακούω, σ' ακούω, Αχιλλέα, του έκανε. Μα θέλω ακόμα κάτι να ρωτήσω. Για λίγο. Δεν έχω πρόθεση να σε κρατήσω πολύ.

Έκανε παύση κι άρχισε μ' εκείνο τον αποκρουστικό, μειλίχιο τόνο του.

— Είπες προηγουμένως πως κάπου κοντά στο 1962 έφυγαν οι γονείς σου. Θυμάσαι κάτι από εκείνες τις στιγμές, αν λόγου χάρη σε φίλησαν πριν φύγουν, τι καιρό έκανε, αν ήθελες να πας μαζί τους, αν έκλαπες . . . οτιδήποτε;

— Μα, γιατρέ, θαρρώ στα είπα. Γιατί με βασανίζεις μ' όλα τούτα τα δύσκολα;

Ο άλλος τον κοίταξε πειστικά, ασφουκτικά.

Πήρε βαθιά ανάσα και ξανάρχισε.

— Όπως τα είπαμε, θα 'τανε -νομίζω- καλοκαίρι. Ναι, ναι, σίγουρα καλοκαίρι ήτανε, μας και την επόμενη ανηφορίσαμε, παππούς, γιαγιά και του λόγου μου, κατά του νότου τα βουνά, στη Βοημία.

— Λοιπόν;

— Τι τα ψάχνεις τώρα; Πού να θυμάμαι ο έρημος; Ήμουν παιδί τριών-τεσσάρων χρόνων μόνο. Εκείνο που κρατώ ήταν το πόσο δυνατά είχα γαντζωθεί στις μάνας μου τον κόρφο. Μόνο αυτό θυμάμαι. Μόνο αυτή θέλω να θυμάμαι. Με κράταγε κι έκλαιγε. Η γιαγιά τής έδωσε λίγο νερό. Έδωσε και σε μένα. Εγώ άρπαξα την αλογοουρά της και την έφερα στον παιδικάκισιο μου λαιμό. Ίσως να ήθελα να πνιγώ παρά να μείνω μόνος.

— Ο πατέρας σου τι έκανε;

— Ο πατέρας! Ό,τι πάντα: πήρε ένα ύφος σοβαρό και κάτι ψέλλισε για κομματικές υποχρεώσεις, για καθήκον . . . Ποιος θυμάται; Και γιατί, τάχα, θα πρέπει να θυμάμαι τα κατορθώματά του;

— Αν υποθέταμε πως ο πατέρας σου έφευγε μονάχος, χωρίς τη μάνα σου, εσύ –τόρα που ύστερα από τόσα χρόνια το ξανασκέφτεσαι– πώς θα ένιωθες;

— Λυτρωμένος! Αρκεί να έμενα με τη μανούλα μου. Αρκεί! Σαν θα 'χα μάλιστα και τους παππούδες, ε τότε τίποτα δεν θα μ' ένοιαζε.

— Στεναχωρήθηκες πολύ από το φευγικό των γονιών σου;

— Σε ποιο βαθμό, θαρρώ πως δεν το ξέρω ακριβώς. Ξέρω μονάχα πως αργότερα η γιαγιά έλεγε ότι μ' έβρισκε συνέχεια με το πρόσωπο κολλημένο στο τζάμι του παράθυρου, χειμώνα-καλοκαίρι,

πριν πάω να πλαγιάσω στην κάμαρή μου. Εκεί στο τζάμι πέραναγα ώρες ολάκερες σχεδιάζοντας καράβια και βαρκούλες, μικρές όπως αυτές που πάνε στα μέρη μας, απέναντι στον Άι-Αχίλλειο. Όταν μεγάλωσα μου λέγανε πως στην Τσεχία, κοντά στο σπίτι, υπήρχαν λίμνες· κι ότι η μάνα μου περνούσε από κει κάθε ημέρα για να μου φέρνει «ψωμάκι». Ξέρεις, γιατρέ, εμένα ποτέ δεν μ' άρεσε το ψωμί κι ας με μάλωνε η γιαγιά μου πως δεν «προσφάιζα», καθώς έλεγε. Το ψωμί το μίσησα, μιας και ήταν αυτό που με χώρισε από τους γονείς μου, ιδίως απ' τη μάνα μου.

— Απ' τον πατέρα σου;

— Μπορεί. Πάντως εγώ ήθελα πιότερο, ίσως μόνο, τη μάνα μου. Κείνη θαρρώ μπορούσε να γίνει και πατέρας. Το αντίθετο όχι.

— Είχες και τη γιαγιά όμως.

— Ναι, μα πιο πολύ ήθελα να 'μαι με τον παππού.

— Αν σου 'λειπε η μάνα σου, γιατί δεν κατέφευγες στη γιαγιά σου;

— Μα, στο 'χω ματαπει: Η μάνα, όταν υπάρχει, δεν υποκαθίσταται. Αν υπάρχει, πηγαίνεις κατά κει. Αν πάλι δεν υπάρχει, ε τότε, τι να πω; Μπορεί ν' αναζητήσεις υποκατάστατο, ας πούμε τη γιαγιά. Αυτό όμως δεν ίσχυε για μένα. Εγώ είχα τη μάνα κι αγαπούσα και τον παππού.

— Τον αισθανόσουν κοντά σου, έτσι δεν είναι;